XXIV абласная партыйная канферэнцыя

ВЫСТУПЛЕННЕ

Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, члена Бюро ЦК КПБ

Г. С. ТАРАЗЕВІЧА

Паважаныя таварышы!

Ваша партыйная канферэнцыя праходзіць у вельмі складаны і адказны час. Пад кіраўніцтвам партыі ідзе перабудова грамадскіх адносін, перабудова кіравання эканомікай, перабудова свядомасці, псіхалогіі і прывычак людзей.

Партыю заўсёды вызначала ўменне выбіраць галоўнае, самае істотнае. Сёння цэнтр нашай палітыкі, палітычнага кіраўніцтва, партыйнай работы сканцэнтраван на чалавеку, на задавальненні яго патрэбнасцей, на духоўным жыцці грамадства. Знайсці для гэтага ўсё тое, што раней не выкарыстоўвалася, што было скрыта, знайсці рэзервы і новыя магчымасці — вось што сёння галоўнае. Накіраваць на гэты пошук усе кадры і, перш за ўсё, ідэолагаў, кіраўнікоў савецкіх і гаспадарчых органаў. Паставіць работу так, каб забяспечыць высокую арганізаванасць і дысцыпліну, а там, дзе неабходна, то і запатрабаваць, запатрабаваць строга і прынцыпова. І ўсё гэта можна зрабіць толькі тады, калі партыйцы будуць у гушчыні клопатаў людзей, іх патрэб, запатрабаванняў і спадзяванняў.

Гэтыя думкі прагучалі сёння і ў дакладзе, і ў выступленнях дэлегатаў. І што характэрна — у іх былі не толькі вострыня і крытычнасць, патрабавальнасць да дзейнасці абкома партыі, але і канкрэтныя, канструктыўныя прапановы па паглыбленню працэсу перабудовы. Хачу падтрымаць дэлегатаў, якія былі аднадушныя з дакладчыкам у тым, што за справаздачны перыяд у вобласці многа зроблена па развіццю сельскай гаспадаркі, сацыяльнай перабудове сяла. Многа вы займаліся і займаецеся жывёлагадоўляй і, перш за ўсё, стварэннем буйных жывёлагадоўчых комплексаў. Робіцца гэта па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам партыйных камітэтаў. Як гаворыцца, гонар вам і хвала за гэта. Але давайце паразважаем — ці адзіны і ці самы эфектыўны гэты шлях?

Нядаўна мне давялося пабываць у Швецыі. Там тры з палавінай працэнты працаздольных кормяць усю краіну. Больш таго, існуе нават перавытворчасць збожжа, мяса, малака. І што характэрна: сярэдні размер ворыва ў адной фермерскай гаспадарцы — каля 30 гектараў. Паказалі нам малочнатаварную ферму, дзе ўтрымліваецца 60 кароў. Абслугоўвае яе сям'я з чатырох чалавек. Усе працэсы тут механізаваны, кіруе раздачай кармоў камп'ютэр, а надоі — 6 тысяч літраў.

Вось і ўзнікае думка, а чаму нам нельга ўкараняць прамысловыя тэхналогіі на дробных фермах, на малых вытворчасцях? На жаль, няма пакуль праектаў ферм на 20—60 галоў, ды і будаваць іх мы пакуль не збіраемся. А яны ж маюць нямала пераваг перад буйнымі. Гэта і невялікія капітальныя ўкладанні, і самазабеспячэнне кармамі, і магчымасць аператыўна ўкараняць перадавыя тэхналогіі, і гібкасць пры рэканструкцыі. Нарэшце, гэта і адсутнасць экалагічных праблем, якія, дарэчы, сталі паяўляцца ў вас на буйных комплексах, напрыклад, у саўгасах «Арэхаўна», «Гарадзец», «Папаевічы».

Гэтым самым я не заклікаю вас адмовіцца ад комплексаў, але, відаць, найбольш поўны эфект можна атрымаць ад разумнага спалучэння аднаго з другім. Ёсць жа ў вобласці і прыклады. У вёсцы Ліпаўка Ушацкага раёна, як мне расказалі, на ферме з 50 каровамі даўно ўжо дасягнуты і застаюцца стабільнымі надоі па 4 тысячы літраў малака. Невялікія фермы, акрамя ўсяго іншага, вельмі выгадныя з пункту гледжання арэнды, бо ў большасці выпадкаў і пабудаваны яны могуць быць самім арандатарам, пры адпаведнай, канечне, дапамозе.

Каб паспяхова вырашаць праблему харчавання, нельга спадзявацца толькі на дзяржаўны сектар аграпрамысловага комплексу. Гэта сёння ні ў кога не выклікае сумнення. Вялікія, калі не галоўныя надзеі ў вырашэнні харчовага пытання мы звязваем зараз з адраджэннем традыцый сялянства, заснаваных на спалучэнні ў адной асобе работніка і гаспадара. Рэальны шанс для гэтага дае развіццё арэндных адносін і новых форм кааперацыі на сяле. Аб іх перавагах сказана многа, але справа рухаецца з вялікай цяжкасцю, у тым ліку і ў вашай вобласці.

Што перашкаджае арэндзе? Чаму тут так многа фармалізму? Ды хутчэй за ўсё таму, што, гаворачы аб фарміраванні новых эканамічных адносін на сяле, мы падыходзім да іх са старымі меркамі, спрабуем уціснуць іх у рамкі старых структур. Даюць аб сабе знаць жывучасць каманднай сістэмы, кансерватызм. Да таго часу, пакуль мы не развяжам рукі арандатару або кааператару, пакуль не дадзім яму поўнай самастойнасці, не падтрымаем рэальна, — справа не будзе рухацца. Патрэбна тут і прамая дапамога партыйных і савецкіх органаў. Таму я поўнасцю падтрымліваю тое, што сказала з гэтай трыбуны дэлегат Зінаіда Мікалаеўна Мажэйка, арандатар з Браслаўскага раёна.

Можа, я некалькі спрашчу, але думаецца, што ажыццяўляць перабудову — гэта значыць даваць магчымасць людзям рабіць жыццё сваімі рукамі. Тут маецца на ўвазе і жыццё з пункту гледжання канкрэтнага чалавека, і жыццё працоўнага калектыву завода ці калгаса, і стварэнне ўмоў для паўнацэннага жыцця ў вёсцы, пасёлку, горадзе. А задача ўлад — партыйных і савецкіх органаў — дапамагчы людзям у гэтым, арганізаваць так грамадскія адносіны, каб інтарэсы чалавека супадалі з інтарэсамі калектыву, рэгіёна, грамадства ў цэлым.

Давайце ж паглядзім, ці ўсё робіцца ў нас і, у прыватнасці, у вашай вобласці для ажыццяўлення перабудовы, і менавіта з гэтага пункту гледжання? Вярнуся да пачатковага тэзіса. Такім чынам, рабіць сваё жыццё самім, сваімі рукамі. Думка простая. Але ці зрабілі мы за гэтыя тры з лішнім гады для чалавека ўсё тое, каб гэта простая, здавалася б, задача ажыццявілася? На жаль, не зрабілі, хоць у многім, калі не ў большасці выпадкаў, маглі і павінны былі зрабіць. Ёсць жа законы гэтага і палітычныя ўстаноўкі, ды і канкрэтныя рашэнні ЦК КПСС, дзяржаўных органаў краіны.

Возьмем харчаванне. У магазінах, наогул на абласным прадуктовым рынку пакуль яшчэ дрэнна. Справядліва аб гэтым гаварылі і дэлегаты канферэнцыі. Згодзен, што ёсць зрухі, аднак чалавеку трэба даць магчымасць купіць канкрэтны прадукт штодзённа, у адпаведным асартыменце, належнай якасці.

Мы шмат гаворым аб цяжкасцях, але давайце сур'ёзным чынам спытаем: хіба не могуць віцябчане спаўна забяспечыць сябе прадуктамі добрай якасці — такімі, скажам, як бульба, агароднiна, плодаагародніннычя кансервы, кандытарскія вырабы, безалкагольныя напіткі? Можна адказаць адназначна — гэта працаўнікам вобласці ўпаўне пад сілу. Тым не менш робіцца яшчэ далёка не ўсё.

Скажам, самае простае, але самае патрэбнае чалавеку, — хлеб. Возьмем горад Лепель. У большасці магазінаў хлеб чэрствы. Пытаюся — чаму? Адказваюць, што завозяць хлеб напярэдадні. Чаму напярэдадні? А інакш, маўляў, немагчыма, транспарт не можа. А хіба не мог бы фургон з хлебам ехаць раніцай, як, напрыклад, выязджае большасць вадзіцеляў, што працуюць на аўтобусах? Мог бы, канечне, але для гэтага неабходна, каб зранку быў гатовы свежы хлеб. А тут ужо трэба мяняць графік работы хлебазавода. Вось і атрымліваецца, што пераважаюць інтарэсы вытворцы, транспартніка, а не таго чалавека, дзеля якога выпускаецца гэты святы прадукт — хлеб наш надзённы.

Або другая сітуацыя. Сяло Стары Лепель, паблізу горада. Другая палавіна дня, на двары снежань, у магазіне холадна. Сабралася там больш дзесятка старых жанчын. І чаго, вы думаеце, яны чакаюць? Прывозу таго ж хлеба, з таго ж хлебазавода. І ніхто не ведае, калі прывязуць, і ці прывязуць наогул, бо прывозяць не кожны дзень.

А свежая агародніна ў тым жа Лепелі? Для 20-тысячнага горада на зіму закладзена толькі 15 тон свежай капусты. А моркву на складзе наогул няма, збіраюцца вазіць з іншага раёна. Ці не таму ў школе-інтэрнаце ў дзіцячым меню няма свежай агародніны і фруктаў? Я ўжо не гавару аб плодаагародніинным гандлі наогул.

А гэтыя ж прадукты ў Віцебскай вобласці можна вырошчваць у любых колькасцях. Вырошчваць, нарыхтоўваць, захоўваць. Да таго ж у Лепельскім райзагу налічваецца 130 працуючых. Чым, цікава, займаюцца гэтыя людзі?

Папрокі гэтыя я адрасую таксама і Савецкай уладзе раёна. Хачу яшчэ раз напомніць, што ў рэспубліцы мы цвёрда дамовіліся: адказвае за ўсё сацыяльнае ў раёне, горадзе, курыруе гэты ўчастак асабіста старшыня выканкома.

Вось і атрымліваецца, што аб самазабеспячэнні гаворым многа, а робім вельмі мала. Пацвярджэнне таму і стан асабістых падсобных гаспадарак у вобласці. У мінулым годзе там знізілася пагалоўе буйной рагатай жывёлы і свіней. Сёння каля 30 працэнтаў асабістых гаспадарак на сяле зусім не мае жывёлы. Натуральна, зніжаюцца закупкі мяса ў насельніцтва. А рашэннем цэнтральных органаў, як вядома, даўно зняты ўсе абмежаванні на асабістых падсобных гаспадарках грамадзян.

Здавалася б, трэба актыўней абараняць інтарэсы сельскага жыхара, дапамагчы яму, прадастаўляць усё, што трэба. А што ў нас? Цэлы частакол рагатак. Апрацаваць зямлю — праблема, атрымаць выпасы для жывёлы, сенакосы — таксама праблема. Няма дзе купіць маладняк, не выконваюцца абавязацельствы па продажу камбікармоў, і гэтак далей, і таму падобнае. Такія прэтэнзіі ад сельскіх жыхароў вобласці і цяпер даводзілася чуць не адзін раз.

У паездцы па вобласці шукаў адказ на такое пытанне: ці мае сёння магчымасць кожны чалавек, які жыве ў вёсцы, пасёлку, райцэнтры, атрымаць прысядзібны ўчастак такога памеру, як жадае і які можа апрацаваць? Натуральна, тут маецца на ўвазе, што верхняя мяжа, скажам, 30—40 сотак. На жаль, не магу сёння далажыць вам, што ўсюды знаходзіў сцвярджальны адказ.

У Бягомлі, напрыклад, жанчына, якая мае трох дзяцей, скардзілася, што выдзелілі яе сям'і толькі 10 сотак. А сям'я трымае карову, магла б апрацоўваць і больш зямлі, ды не даюць. Прычына ў тым, што і яна, і муж не працуюць у калгасе. Значыць, і правы ў гэтай сям'і ўрэзаныя. Тое ж чуў і ў Лепелі, Ветрыне.

Так, таварышы, паступаць ні ў якім разе нельга. Мясцовыя Саветы павінны паклапаціцца, каб кожны сельскі жыхар, незалежна ад таго, дзе ён працуе, мог выкарыстаць свае законныя права працаваць на зямлі, прыносіць тым самым карысць сабе і грамадству.

А ўзяць жыллё. Зноў тое ж пытанне: ці можам мы сёння сцвярджаць, што паўсюдна ў сёлах і гарадах вобласці створаны ўмовы для таго, каб чалавек, які хоча і можа пабудаваць сабе дом, атрымае і адпаведную падтрымку, дапамогу? Станоўчага адказу, на жаль, даць таксама нельга. Аб гэтым гаворыць і статыстыка. У вобласці з году ў год змяншаецца ўвод у дзеянне індывідуальных жылых дамоў. Летась у параўнанні з 1980 годам такога жылля пабудавана на 40 працэнтаў менш. Адначасова зніжаецца доля яго і ў агульных аб'ёмах будаўніцтва: у 1980 годзе — 12 працэнтаў, у 1987-м — толькі 6.

Той-сёй спрабуе вытлумачыць гэта тым, што людзі не хочуць будаваць. Не зусім гэта так. У Віцебску, напрыклад, звыш трох тысяч сем'яў зараз гатовы прыступіць да ўзвядзення індывідуальных дамоў. Але цяганіна з адводам участкаў працягваецца паміж гарадскім і раённым выканкомамі вось ужо больш як паўтара года. Нарэшце, вырашылі пытанне аб выдзяленні зямлі пад будаўніцтва 1500 дамоў, але ў такім месцы, што людзі адмаўляюцца туды ісці. А вынік — толькі 15 дамоў удалося людзям пабудаваць у 1988 годзе.

У Лепелі заяўкі на адвод участкаў пад індывідуальнае будаўніцтва ляжаць са жніўня ў гарадскога архітэктара. Не пачата ўзвядзенне індывідуальнага жылля і ў Наваполацку. Не вырашаны да канца і пытанні забеспячэння будматэрыяламі. У Ветрыне, напрыклад, людзі скардзіліся на тое, што сёлета немагчыма было купіць цэменту.

А цяпер аб таварах і паслугах, аб чым сёння ўжо гаварылася. Зрухі тут, канечне, ёсць. Але трэба прызнаць, што асноўная работа ўсё ж яшчэ наперадзе. Так, выпуск тавараў расце, аднак апераджальнымі тэмпамі павялічваецца вытворчасць больш дарагіх тавараў: з індэксам «Н», асоба модных, па дагаворных цэнах. А колькі яшчэ нескладаных вырабаў, якія можна і трэба выпускаць на месцы, з мясцовай сыравіны, у вобласці не выпускаецца, завозіцца? А колькі яшчэ неабходных паслуг не аказваецца насельніцтву?

Возьмем, напрыклад, мясцовую прамысловасць, якой мы

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Выступленне Г. С. ТАРАЗЕВІЧА

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.).

самі кіруем. Вядома, што ў гандлі дэфіцыт швейных вырабаў. А вось у гарадскім пасёлку Ушачы швейны цэх шые рукавіцы і спецадзенне для аграпрома. Слоў няма, патрэбна і спецадзенне. Але пашыць яго можна было б зімой, у вёсках, сіламі падсобных промыслаў, а швейны цэх мясцпрома пераарыентаваць на пашыў адзення для гандлю.

Там жа, ва Ушачах, ёсць і яшчэ адзін цэх — дрэваапрацоўчы. Вырабляе розныя скрынкі, шафкі па заказах прадпрыемстваў. Добрыя шафкі. Значыць, і спецыялісты там добрыя, якія маглі б рабіць і дабротную мэблю для сельскага жыхара, якой, дарэчы, я не бачыў ні ў адным магазіне. Значыць, трэба зноў-такі пераарыентаваць цэх. Такое ж становішча і ў Ветрыне ды і ў многіх іншых вытворчасцях мясцовай прамысловасці. Мы, канечне, будзем разбірацца з міністэрствам, з іншымі рэспубліканскімі органамі. Аднак маглі б навесці парадак тут і раённыя, і абласныя кіраўнікі, калі б па-сапраўднаму ўзяліся.

Або ўзяць Наваполацк. Стотысячны маладзежны горад. І няма ніводнага прадпрыемства мясцовай прамысловасці. А кааперацыя? Усё, што створана, арыентуецца ў асноўным на заказы дзяржаўных прадпрыемстваў, а не насельніцтва. Кааператыўных тавараў народнага спажывання выраблі там у гэтым годзе ўсяго на 37 тысяч рублёў.

Такім чынам, ясна: не займаемся мы таварамі як след. А абстаноўка патрабуе неадкладных мер. Неабходна ўсімі сіламі нарошчваць вытворчасць тавараў і паслуг. Трэба арыентавацца на самазабеспячэнне, выкарыстоўваць для гэтага ўсе наяўныя рэсурсы і магчымасці. І гэта — першарадная справа мясцовых Саветаў, усіх дэпутатаў.

Таварышы! Выступаючы сёння перад вамі, я па абавязку службы галоўным чынам гаварыў аб недахопах у рабоце Саветаў. Ды і не толькі па абавязку службы. Бо перабудова, палітычная рэформа карэнным чынам мяняюць работу Саветаў. І без належнай дапамогі партыйных арганізацый, партыйных камітэтаў зрабіць гэта проста немагчыма. Сур'ёзнай увагі, на маю думку, заслугоўвае праблема стабілізацыі кіруючых кадраў савецкіх органаў. Толькі ў 1987 годзе, напрыклад, змянілася 11 з 29 старшынь райгарвыканкомаў, а сёлета — яшчэ 9.

Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў будынку бібліятэкі